

Тарас ЯКИМЧУК,

аспірант кафедри менеджменту в будівництві

ORCID: 0009-0003-2443-2393

Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ СТРУКТУРИЗАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Економічна структуризація будівельного підприємства є фундаментальним процесом, що визначає ефективність його функціонування, стабільність і здатність до адаптації у змінному ринковому середовищі. Вона охоплює формування раціональної організаційно-функціональної моделі, оптимізацію ресурсної бази, фінансових потоків і управлінських процесів. У класичному розумінні структуризація трактується як упорядкування всіх економічних елементів підприємства відповідно до принципів ефективності та стійкого розвитку. У сучасних умовах цей процес набуває динамічного характеру, враховуючи цифровізацію, автоматизацію управління та необхідність швидкої реакції на зовнішні виклики.

Будівельне підприємство функціонує як комплексна система, де економічна структуризація забезпечує узгодження між виробничими, фінансовими, кадровими та технологічними підсистемами. Її ключовими аспектами є ресурсний, фінансовий, організаційний та інституційний підходи. Ресурсний підхід базується на оптимальному використанні матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Фінансовий аспект пов'язаний з моделюванням капітальних потоків, управлінням інвестиціями та вибором ефективних джерел фінансування. Організаційний підхід визначає структуру управління, взаємодію між підрозділами, механізми координації та розподіл функцій. Інституційний підхід враховує вплив законодавства, галузевих стандартів і державного регулювання на економічну структуру підприємства.

Сучасна економічна структуризація орієнтована на цифрову трансформацію, інтеграцію інформаційних технологій, штучного інтелекту, систем BIM та ERP у процес управління. Це дозволяє підвищити точність планування, контролю та прогнозування. Окреме значення має фінансова модель підприємства, що поєднує власні та залучені ресурси, формуючи збалансовану систему забезпечення проєктів. Ефективна структуризація сприяє підвищенню продуктивності праці, скороченню витрат і зміцненню конкурентоспроможності на ринку. Таким чином, теоретичні підходи до економічної структуризації будівельного підприємства базуються на поєднанні класичних економічних принципів і сучасних цифрових рішень, спрямованих на забезпечення сталого розвитку, ефективності управління та адаптивності до економічних змін.

Ключові слова: *економічна структуризація, будівельне підприємство, фінансова модель, ресурси, організаційна структура, управління, цифровізація, ефективність.*

Вступ. Сучасна будівельна галузь характеризується високим рівнем динаміки, технологічними змінами та складною системою економічних взаємозв'язків між

учасниками ринку. Це обумовлює необхідність ефективної економічної структуризації підприємств, здатної забезпечити стійкість, оптимальне використання ресурсів і раціональне управління потоками інформації та фінансів. Будівельне підприємство є відкритою соціоекономічною системою, яка взаємодіє з ринком капіталів, замовниками, підрядниками та державними інституціями. Економічна структуризація визначає механізми координації цих взаємодій і формує основу його конкурентних переваг.

Основним завданням економічної структуризації є узгодження стратегічних і операційних процесів, що забезпечують стабільність виробничого циклу. Вона охоплює побудову фінансової, кадрової, технологічної та організаційної систем. У теоретичному контексті структуризація спирається на концепції класичної, неокласичної, інституційної та системної економічної теорій. Класичний підхід орієнтується на централізацію управління, ієрархічність та формалізацію процесів, тоді як неокласичний наголошує на децентралізації, адаптивності та ринкових механізмах регулювання.

Розвиток цифрової економіки змінює підходи до управління економічною структурою підприємств. Використання автоматизованих систем управління, інструментів аналітики даних та моделювання бізнес-процесів дозволяє створити інтегровані економічні структури, здатні до саморегуляції. Ефективна структуризація дає змогу будівельним компаніям скорочувати витрати, покращувати фінансові результати та підвищувати гнучкість у реагуванні на ринкові зміни.

Актуальність дослідження економічної структуризації будівельних підприємств зумовлена необхідністю адаптації до цифрових технологій, зростанням конкуренції та підвищенням вимог до ефективності управління. Традиційні моделі, засновані на жорсткій ієрархії, уже не відповідають динамічним ринковим умовам, тому підприємства мають формувати гнучкі структури, здатні швидко реагувати на зміни. Інтеграція інформаційних систем, автоматизація процесів і застосування штучного інтелекту створюють нові можливості для підвищення ефективності управління ресурсами.

Постановка проблеми. Попри наявність численних досліджень, проблема економічної структуризації будівельних підприємств залишається багатогранною. Більшість існуючих моделей орієнтовані на окремі аспекти – фінансову стійкість, ресурсну ефективність або організаційні структури – без урахування системної інтеграції. Нестача комплексного підходу ускладнює створення універсальних методів структуризації, що враховують як внутрішні, так і зовнішні чинники. Відсутність цифрових механізмів підтримки управління призводить до втрати прозорості фінансових процесів і гальмує інноваційний розвиток підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питання економічної структуризації будівельних підприємств розглядається з різних теоретичних і практичних позицій. Дослідження охоплюють проблематику формування ефективних організаційно-економічних структур, інтеграції ресурсних і фінансових потоків, а також впровадження цифрових технологій управління. Особливу увагу приділено розвитку адаптивних моделей, здатних забезпечити стійкість підприємства в умовах мінливого ринкового середовища. Водночас аналіз сучасних підходів свідчить про фрагментарність існуючих концепцій, які здебільшого зосереджені на окремих аспектах діяльності підприємства – фінансовому, ресурсному чи управлінському. Недостатньо розробленими

залишаються питання поєднання класичних принципів економічної теорії з інноваційними методами цифрового управління, що унеможливило формування цілісної моделі економічної структуризації, здатної забезпечити баланс між стабільністю, ефективністю та гнучкістю будівельного підприємства.

Метою цієї статті є розроблення теоретико-методичних засад економічної структуризації будівельного підприємства, визначення ключових принципів, що забезпечують баланс між стабільністю, гнучкістю та ефективністю управління. Стаття спрямована на узагальнення наукових підходів і обґрунтування моделі, яка враховує взаємозв'язок ресурсних, фінансових, організаційних та технологічних елементів у єдиній системі управління.

Виклад основної інформації. Економічна структуризація будівельного підприємства є багатоаспектним поняттям, що охоплює формування внутрішньої організації ресурсів, процесів і зв'язків для забезпечення ефективного функціонування [1]. У науковій літературі це поняття має кілька визначень, кожне з яких підкреслює певний аспект. У класичному розумінні економічна структуризація – це систематизація всіх елементів підприємства, що здійснюється з метою оптимального використання ресурсів та забезпечення його стійкого розвитку [2]. Водночас у сучасних дослідженнях акцент робиться на адаптаційності структури до мінливих умов ринку, впливі цифровізації та необхідності інтеграції нових технологій управління.

Поняття "економічна структура" будівельного підприємства відображає спосіб організації його економічних ресурсів та управлінських процесів. Структура може бути розглянута через призму таких компонентів, як організаційно-функціональна модель, ресурсна база, фінансова система, технологічна складова та система управління. Будівельне підприємство – це суб'єкт господарювання, основною діяльністю якого є виконання будівельних, монтажних і супутніх робіт. Відповідно, його економічна структура визначається необхідністю раціонального розподілу фінансових, матеріальних та людських ресурсів для ефективного виконання проектів [3].

Існують різні наукові підходи до економічної структуризації будівельного підприємства, кожен із яких базується на певних економічних теоріях. Класичний підхід ґрунтується на принципах управлінської економіки та розглядає підприємство як систему, що функціонує відповідно до чітко визначених норм і правил [4]. Він включає жорстку ієрархічну структуру, централізоване управління та чітке розмежування відповідальності. Неокласичний підхід робить акцент на адаптивності економічної структури до умов конкурентного середовища, передбачаючи децентралізацію управління, використання механізмів ринкового регулювання та інтеграцію інноваційних технологій [5].

Окреме місце займає системний підхід, який розглядає будівельне підприємство як комплекс взаємопов'язаних елементів, що функціонують у єдиній системі. В рамках цього підходу особлива увага приділяється взаємодії між структурними підрозділами підприємства, а також зовнішнім середовищем. Інституційний підхід передбачає аналіз економічної структуризації через призму формальних та неформальних інститутів, які регулюють діяльність підприємства, таких як законодавчі норми, договірні відносини, галузеві стандарти [6].

Економічна структуризація будівельного підприємства значною мірою залежить від його організаційно-функціональної моделі. Вона визначає, як підприємство керує своїми ресурсами, якими є основні функціональні блоки та які

взаємозв'язки між ними. Основні типи організаційно-функціональних моделей включають лінійну, функціональну, матричну та проектну структури. Лінійна модель передбачає вертикальну ієрархію управління, що є характерним для класичних підходів до економічної структуризації. Функціональна структура передбачає поділ підприємства на спеціалізовані підрозділи, що відповідають за окремі напрямки діяльності [7].

Важливим аспектом економічної структуризації є ресурсна база підприємства, яка охоплює матеріально-технічні, фінансові та людські ресурси. Формування економічної структури має враховувати оптимальний розподіл ресурсів для забезпечення безперервності будівельного процесу та ефективного використання наявних потужностей [8].

Як показано на таблиці 1, до основних аспектів економічної структуризації будівельного підприємства відносяться його ресурсна база, система управління, фінансова модель та організаційна структура.

Таблиця 1

Основні компоненти економічної структуризації будівельного підприємства

Компонент	Характеристика
Ресурсна база	Охоплює матеріальні, фінансові, трудові та інформаційні ресурси, необхідні для будівельного процесу
Матеріальні ресурси	Будівельні матеріали, техніка, транспортні засоби
Фінансові ресурси	Власний капітал, кредити, інвестиції, доходи від реалізації проектів
Трудові ресурси	Інженерно-технічний персонал, робітники, адміністративний склад
Система управління	Регулює взаємодію підрозділів, прийняття рішень, розподіл відповідальності
Методи управління	Адміністративні, економічні, соціальні підходи
Фінансова модель	Визначає джерела фінансування, інвестиційні стратегії, розподіл доходів і витрат
Організаційна структура	Включає ієрархію управління, функціональні підрозділи, виробничі відділи
Структура витрат	Поділ витрат на постійні (податки, зарплата) та змінні (матеріали, енергоресурси)
Економічна ефективність	Оцінює рівень продуктивності, фінансову стабільність та окупність інвестицій

Джерело: розроблено автором на основі [8]

Ще одним важливим аспектом економічної структуризації є її адаптивність до змінних умов ринку. З розвитком будівельної галузі змінюються вимоги до структуризації підприємств, що потребує гнучких підходів до управління ресурсами та організації процесів [9]. У сучасних умовах дедалі більшого значення набуває використання цифрових технологій, що забезпечують автоматизацію процесів управління, моніторинг фінансових потоків та ефективний контроль за виконанням проектів.

Розглядаючи економічну структуризацію будівельного підприємства, слід звернути увагу на її функціональну взаємодію з іншими суб'єктами ринку, включаючи замовників, підрядників, постачальників та регулюючі органи. Всі ці елементи утворюють складну систему економічних взаємозв'язків, що визначає специфіку організації будівельного бізнесу [10].

Отже, теоретичні підходи до економічної структуризації будівельного підприємства охоплюють широке коло аспектів, включаючи концептуальні засади, організаційно-функціональні моделі, ресурсну базу, фінансові механізми та адаптаційні процеси. Усі ці елементи забезпечують ефективне функціонування підприємства та його конкурентоспроможність у динамічному ринковому середовищі.

Під терміном "структуризація" у контексті економіки розуміється процес поділу складної системи на взаємопов'язані елементи, що мають чітко визначені функції та взаємодіють за певними правилами. У випадку будівельного підприємства цей процес стосується розподілу ресурсів, організації бізнес-процесів та формування стійких фінансових і управлінських зв'язків. Водночас структура підприємства не є статичною, а змінюється залежно від зовнішніх і внутрішніх чинників, таких як технологічні інновації, макроекономічні умови, державне регулювання та конкуренція на ринку [11].

Будівельне підприємство є економічним агентом, діяльність якого спрямована на зведення, реконструкцію чи модернізацію об'єктів нерухомості. Його особливістю є необхідність управління складними проєктами, які включають численні стадії реалізації, взаємодію з великою кількістю учасників та значну тривалість виробничого циклу. Це вимагає розробки ефективної економічної структури, яка дозволяє оптимізувати використання ресурсів, мінімізувати витрати та забезпечити стабільність підприємства навіть у мінливих умовах ринку.

З точки зору наукових концепцій, економічна структуризація будівельного підприємства базується на кількох фундаментальних підходах. Функціональний підхід передбачає поділ підприємства на окремі підрозділи відповідно до виконуваних завдань, таких як планування, фінансування, виробництво та контроль якості [12]. Процесний підхід акцентує увагу на безперервності та взаємопов'язаності бізнес-процесів, що дозволяє мінімізувати дублювання функцій та підвищити ефективність управління. Ресурсний підхід ґрунтується на оптимальному розподілі матеріальних, фінансових та людських ресурсів, що є критично важливим у будівельній сфері, де неправильний розподіл може призвести до затримок та перевитрат [13].

Важливою складовою структуризації є її фінансовий аспект, який визначає способи залучення та розподілу коштів. Фінансова структура будівельного підприємства включає капітал підприємства, кредитні ресурси, інвестиції та механізми перерозподілу доходів між різними підрозділами. Додатково розглядається питання бюджетування та фінансового планування, що дозволяє підприємству прогнозувати витрати, контролювати грошові потоки та забезпечувати стійкість фінансової системи.

Як показано на таблиці 2, основні елементи економічної структуризації будівельного підприємства включають виробничу, фінансову, організаційну та кадрову складові, кожна з яких виконує свою функцію у забезпеченні ефективності підприємства.

Крім класичних підходів до структуризації, сучасні наукові дослідження пропонують нові концепції, що враховують динамічні зміни в економіці. Зокрема, концепція гнучкої структуризації передбачає можливість швидкої адаптації підприємства до змін ринкових умов через модифікацію його організаційних і фінансових механізмів [14]. Одним із таких інструментів є застосування платформених моделей, які дозволяють інтегрувати цифрові технології,

автоматизувати процеси управління та підвищити ефективність взаємодії між учасниками будівельного процесу.

Таблиця 2

Ключові складові економічної структуризації будівельного підприємства

Складова	Опис	Додаткові аспекти
Виробнича	Визначає послідовність будівельних процесів, розподіл матеріальних ресурсів і координацію виробничих потужностей	Планування етапів будівництва, оптимізація використання технічних ресурсів
Фінансова	Охоплює джерела фінансування, управління грошовими потоками, інвестування та кредитування	Визначає стратегії фінансової стійкості, контролює ризики
Організаційна	Включає формування управлінської структури, розподіл функцій між підрозділами та механізми координації	Забезпечує ефективну взаємодію відділів, регламентує прийняття рішень
Кадрова	Регламентує систему залучення, навчання, мотивації та управління персоналом	Охоплює розвиток компетенцій, систему оцінювання продуктивності
Логістична	Визначає постачання матеріалів, обладнання та координацію транспортних потоків	Забезпечує ефективне використання ресурсів та мінімізацію витрат на транспортування
Технологічна	Включає впровадження нових технологій, автоматизацію процесів та використання цифрових рішень	Оптимізує будівельні процеси, підвищує якість та швидкість виконання робіт
Юридична	Регулює договірні відносини, відповідність нормативним вимогам та правові аспекти будівництва	Мінімізує правові ризики, забезпечує дотримання ліцензійних вимог

Джерело: розроблено автором на основі [13]

Особливу роль відіграє цифровізація, яка змінює традиційні моделі економічної структуризації будівельного підприємства. Впровадження технологій на основі штучного інтелекту, хмарних обчислень та автоматизованих систем управління дозволяє значно покращити координацію між підрозділами, прискорити процеси прийняття рішень і підвищити точність прогнозування фінансових та виробничих показників [15].

Ще одним важливим аспектом є інституційний підхід, який розглядає структуризацію підприємства з точки зору нормативно-правових механізмів, галузевих стандартів та регуляторних вимог. Державне регулювання, стандарти будівництва та податкове законодавство є невід’ємною частиною економічної системи підприємства, що формує рамкові умови його функціонування.

Отже, економічна структуризація будівельного підприємства є багатовимірним процесом, що включає виробничі, фінансові, організаційні та кадрові аспекти. Вона базується на різних наукових підходах, від класичних моделей поділу функцій до сучасних цифрових платформ. Від ефективності структуризації залежить здатність підприємства до адаптації в умовах змінного ринку, забезпечення стабільності, розвитку та інноваційної діяльності.

Загалом, економічна структура будівельного підприємства визначається взаємодією таких елементів, як організаційно-правова форма, фінансова модель,

внутрішні виробничі процеси, ринкове позиціонування та стратегічний менеджмент. У класичних економічних теоріях головну увагу приділяли централізації управління, ієрархічному розподілу обов'язків і функціональному поділу праці. Проте сучасні підходи орієнтуються на адаптивність, цифровізацію та впровадження інноваційних технологій, що дозволяють підприємству підвищувати свою ефективність в умовах динамічного ринку [16].

Важливою особливістю сучасної економічної структуризації є інтеграція цифрових технологій у всі рівні управління підприємством. Використання автоматизованих систем контролю, штучного інтелекту та аналітичних платформ дозволяє оптимізувати процеси прийняття рішень, підвищити точність прогнозування та мінімізувати фінансові ризики. Цифрова трансформація також сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства, розширюючи можливості для залучення інвестицій і підвищення ефективності виробництва [17].

Як показано на рис. 1, основні підходи до формування економічної структури будівельного підприємства можна розподілити на класичні та сучасні.

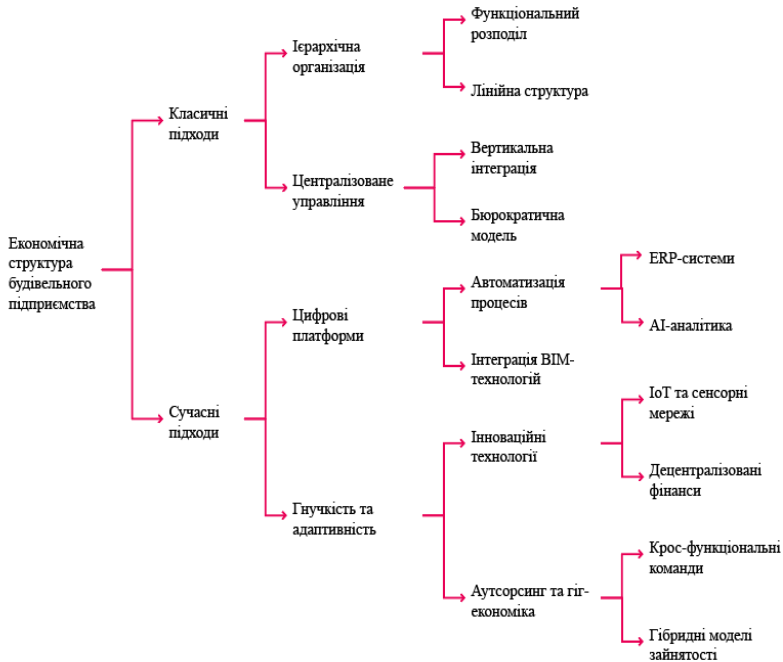


Рис. 1. Структура економічних підходів будівельного підприємства
(розроблено автором на основі [16])

Класичні підходи передбачають чітку ієрархію управління, де керівні органи ухвалюють стратегічні рішення, а виконавчі підрозділи реалізують їх у межах функціональної спеціалізації. Така модель була ефективною за стабільних

ринкових умов, однак із розвитком технологій і зміною економічних парадигм вона почала втрачати свою гнучкість.

Сучасні економічні моделі будівельних підприємств усе більше орієнтовані на використання цифрових платформ і автоматизованих систем управління, що дозволяє значно скоротити час на ухвалення рішень, покращити взаємодію між підрозділами та оптимізувати ресурсні витрати.

Одним із ключових елементів економічної структури будівельного підприємства є модель фінансування, яка визначає механізми залучення та розподілу коштів. Фінансова модель підприємства відіграє вирішальну роль у його довгостроковій стійкості, оскільки дозволяє забезпечити стабільне фінансування будівельних проєктів, покриття операційних витрат і стратегічний розвиток.

У традиційних економічних концепціях фінансування будівельних підприємств орієнтувалося переважно на власні кошти або державну підтримку. Проте сучасна економічна реальність диктує нові умови, що вимагають залучення альтернативних джерел фінансування, таких як інвестиції, кредитні лінії, міжнародні гранти тощо.

Як показано у таблиці 3, існує три основні підходи до фінансування будівельного підприємства: використання власного капіталу, залучення зовнішніх ресурсів або комбіновані моделі, які поєднують обидва підходи.

Комбіновані моделі фінансування є найгнучкішими, оскільки дозволяють підприємствам розподіляти фінансові ризики між власним і зовнішнім капіталом, оптимізувати витрати та підвищувати фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

Таблиця 3

Моделі фінансування будівельного підприємства

Модель фінансування	Опис	Додаткові аспекти
Власний капітал	Використання внутрішніх фінансових ресурсів підприємства для забезпечення основної діяльності	Включає нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, резервні фонди
Залучені кошти	Використання кредитних ресурсів, інвестицій та державного фінансування для розширення діяльності	Охоплює банківські кредити, облігаційні позики, партнерські вкладення
Комбінований підхід	Поєднання власного та залученого капіталу для зниження ризиків та підвищення фінансової стійкості	Дозволяє балансувати між фінансовою незалежністю та масштабуванням бізнесу
Проектне фінансування	Орієнтоване на залучення коштів під конкретний будівельний проєкт	Кошти повертаються з доходів, отриманих від реалізації об'єкта
Лізинг	Фінансування через довгострокову оренду обладнання або нерухомості	Дозволяє зменшити навантаження на капітальні витрати
Грантове фінансування	Використання безповоротної фінансової допомоги від державних чи міжнародних інституцій	Актуально для інноваційних або екологічних проєктів у будівництві
Краудфандинг	Колективне фінансування через спеціалізовані платформи або фонди	Часто застосовується для унікальних або соціально значущих проєктів

Джерело: розроблено автором на основі [17]

Окрім фінансової моделі, важливим компонентом економічної структури будівельного підприємства є система управління персоналом. У традиційних концепціях управління персоналом передбачалося дотримання жорсткої ієрархії та чітко визначених функціональних обов'язків. Проте в сучасних умовах підхід до управління кадрами змінився: підприємства активно застосовують гнучкі моделі зайнятості, що дозволяє залучати висококваліфікованих спеціалістів на проектній основі [17].

Також значний вплив на економічну структуру будівельного підприємства мають інноваційні технології. Використання автоматизованих систем управління, штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє підприємствам оптимізувати свої процеси, зменшувати витрати та підвищувати конкурентоспроможність.

Особливу роль відіграє впровадження цифрових платформ, що забезпечують моніторинг усіх етапів будівельного проекту в реальному часі, покращують прогнозування ризиків та оптимізують ресурсне планування.

Формування економічної структури будівельного підприємства є багатовимірним процесом, що поєднує фундаментальні економічні категорії з інструментами сучасного управління. Базуючись на поняттях капіталу, ресурсної бази, виробничих фондів, економічної вартості, витрат і доходів, така структуризація визначає організаційні та фінансові засади функціонування підприємства. Водночас традиційні моделі управління, що забезпечують стабільність, дедалі частіше поєднуються з інноваційними рішеннями – цифровізацією, гнучкими фінансовими механізмами та сучасними методами управління персоналом – що дозволяє адаптуватися до змінного ринкового середовища та підвищувати ефективність усіх господарських процесів [18].

Структуризація підприємства в економічному аспекті передбачає впорядкування його внутрішніх та зовнішніх компонентів відповідно до визначених закономірностей економічного функціонування. Одним із основоположних понять у цьому процесі є економічна система, яка трактується як сукупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують стале функціонування підприємства в ринкових умовах.

Як показано на рис. 2, основні категорії економічної структуризації поділяються на базові та похідні, що відображає їх взаємозв'язок і значення у формуванні загальної моделі підприємства.

Капітал є первинною категорією, що визначає можливості формування економічної структури підприємства. Його сутність полягає у здатності створювати додаткову вартість, а також у забезпеченні безперервності виробничого процесу. Власний капітал формується за рахунок активів підприємства, у той час як позиковий включає кредитні ресурси, інвестиції та інші залучені кошти. Поняття ресурсів – це матеріальна основа економічної діяльності будівельного підприємства. До їх складу входять матеріальні, трудові та фінансові компоненти. Матеріальні ресурси охоплюють будівельні матеріали, технічне обладнання, інструменти, що використовуються у виробничому процесі.

Трудові ресурси представлені персоналом підприємства, а фінансові включають кошти, необхідні для забезпечення операційної діяльності. Виробничі фонди є структурним елементом економічної системи будівельного підприємства. Вони поділяються на основні та оборотні. Основні фонди – це довгострокові активи, які використовуються у будівельному процесі протягом тривалого періоду (будівлі, машини, устаткування). Оборотні фонди забезпечують поточну діяльність

підприємства і складаються з матеріальних запасів, незавершеного будівництва та фінансових активів [19].

Витрати визначають рівень економічної ефективності підприємства. Вони включають постійні (оренда, податки, амортизація) та змінні (зарплата, вартість сировини, витрати на енергоносії). Управління витратами є критично важливим у процесі економічної структуризації, оскільки воно визначає рівень прибутковості підприємства.

Доходи будівельного підприємства формуються внаслідок реалізації будівельних проєктів та надання послуг. Вони поділяються на операційні (основна діяльність) та неопераційні (інвестиційні надходження, фінансова діяльність).

Економічна вартість є ключовим концептом, що визначає загальну оцінку активів підприємства, його фінансової стійкості та перспектив розвитку. Вона формується на основі взаємодії всіх вищеписаних категорій та є підґрунтям для стратегічного планування [19].

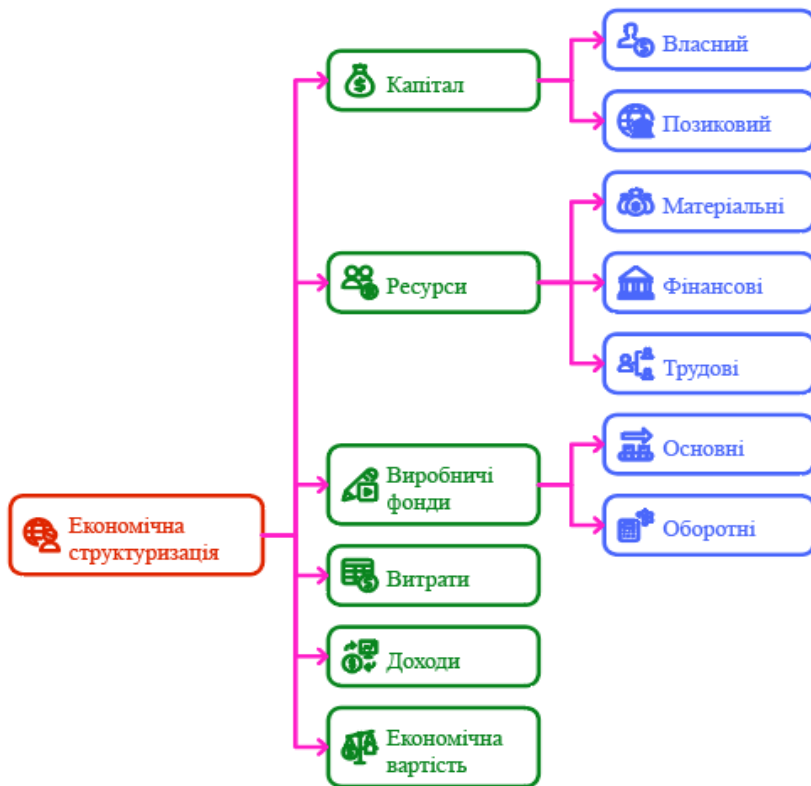


Рис. 2. Теоретична схема економічної структуризації будівельного підприємства (розроблено автором на основі [19])

Отже, поняття капіталу, ресурсів, виробничих фондів, витрат, доходів та економічної вартості є визначальними у процесі економічної структуризації будівельного підприємства. Вони формують основу для подальшого розгляду економічних підходів до управління підприємством та визначення його стратегії розвитку.

Поняття економічної структуризації в рамках будівельної галузі передбачає визначення складових, які забезпечують функціонування підприємства, включаючи виробничі, фінансові, організаційні, кадрові та управлінські компоненти. Економічна структуризація не є статичним процесом, а постійно адаптується до умов зовнішнього середовища, зокрема ринкової кон'юнктури, державного регулювання та технологічного прогресу [20].

Як показано на рис. 3, економічна структуризація будівельного підприємства базується на кількох фундаментальних принципах, що визначають взаємодію ресурсів, ефективність їх розподілу та організацію бізнес-процесів.

У рамках класичних економічних концепцій важливо виділити три основні підходи до економічної структуризації будівельного підприємства: ресурсний, фінансовий та організаційний.



Рис. 3. Основні аспекти економічної структуризації будівельного підприємства
(розроблено автором на основі [20])

Ресурсний підхід заснований на ідеях економічного детермінізму та теорії факторів виробництва, що передбачають аналіз і розподіл матеріальних, трудових, фінансових і технологічних ресурсів. З позиції класичної політичної економії ресурсна основа підприємства є головним чинником його конкурентоспроможності, адже ефективне використання обмежених ресурсів забезпечує оптимізацію витрат і максимізацію прибутку.

Фінансовий підхід ґрунтується на принципах інвестиційного аналізу та теорії капіталу. Основна увага приділяється джерелам фінансування підприємства, їхній структурі та варіантам залучення додаткових коштів.

Організаційний підхід передбачає побудову структури управління підприємством відповідно до концепцій класичної теорії організації. Підприємства

можуть мати централізовану або децентралізовану модель управління залежно від масштабів діяльності, рівня спеціалізації та інтеграції з підрядними організаціями. З позиції неокласичної економічної теорії, що доповнює класичні концепції, важливим аспектом є ефективний механізм ціноутворення та економічної рівноваги в умовах конкурентного ринку.

Вартість будівельних об'єктів формується під впливом попиту, пропозиції та собівартості ресурсів, що в свою чергу визначає стратегії економічної структуризації підприємства.

У рамках інституційного підходу економічна структуризація підприємства розглядається як взаємодія формальних та неформальних норм, що регламентують діяльність галузі. Правові норми, стандарти будівництва, екологічні вимоги та соціальні аспекти також відіграють значну роль у формуванні економічної структури підприємства.

Таким чином, економічна структуризація будівельного підприємства є комплексним процесом, що включає багаторівневий аналіз ресурсної бази, фінансової стратегії, організаційної моделі та ринкових умов. В основі цього процесу лежать класичні економічні концепції, що забезпечують сталість і ефективність розвитку підприємства, а також його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Висновок.

Економічна структуризація будівельного підприємства є складним і багатовимірним процесом, що охоплює оптимізацію ресурсів, управлінських процесів і фінансових потоків. Вона визначає здатність підприємства функціонувати ефективно в умовах конкурентного ринку та постійних змін зовнішнього середовища. Сучасні тенденції структуризації пов'язані з цифровізацією управління, автоматизацією виробничих процесів і впровадженням гнучких фінансових моделей. Інтеграція штучного інтелекту, аналітики даних та BIM-технологій у структуру управління забезпечує прозорість, точність планування й контроль на всіх рівнях. Формування економічної структури передбачає поєднання класичних економічних принципів із сучасними підходами до цифрового менеджменту. Ефективна структуризація підвищує стійкість підприємства, оптимізує витрати й створює умови для інноваційного розвитку. Розроблення теоретичних основ економічної структуризації дозволяє забезпечити будівельним компаніям не лише стабільність і фінансову ефективність, а й стратегічну гнучкість — ключовий чинник успіху в умовах цифрової економіки.

Список літератури:

1. Мудра М.С. Економічна оцінка інноваційного розвитку підприємств в системі будівельного девелопменту: дис. ... д-ра філософії: 051 Економіка. К.: КНУБА, 2024. 230 с. URL: https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/dysertacziya_mudra-m.s._dlya-pidpysu.pdf
2. Дубінін Д., Чертков О. Організаційні аспекти цифрової трансформації будівельних процесів. *Шляхи підвищення ефективності будівництва*, 2024, 54(1), 172–182. [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.54\(1\).172-182](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.54(1).172-182).
3. Свічкач Н., Олініченко І., Булінін С. Формування фінансової структури будівельного підприємства для складання бюджетів. *Економіка та суспільство*, 2024, (61). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-72>.

4. Гринько Т., Дулепов С. Теоретичні основи формування алгоритму розвитку бізнес-структур в умовах мінливого підприємницького середовища. *Економіка та суспільство*, 2025, (77). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-62>.

5. Atherton P. Construction Business Structure: Which One Is Right for You? URL: <https://www.highspire.com/construction-business-structure/>

6. Gregory J. BIM Centre of Excellence. URL: https://www.plowmanraven.co.uk/services/bim/?gad_source=1&gad_campaignid=11655051832&gbraid=0AAAAADRSa4mpWQ5VFhCBxg1gWZLIRPRaI&gclid=Cj0KCQiAosrJBhD0ARIsAHebCNqEmNGXBCVBulwhhdOilkvpijkefx0_otjEDQtIV9AKhBBKph3mUOFkaAnI7EALw_wcB

7. Shyiko O., Prochenko P. Organizational structures of the project management in construction. *JTBP*. 2025. Volume 7, Number 1: 82-89. <https://doi.org/10.23939/jtbp2025.01.082>

8. Буріменко Ю.І. Пінчук Т.А. Структуризація програми розвитку підприємства з оцінкою ступеня невизначеності результатів функціонування. *Економіка і держава*. 2018. №2. С. 29-31. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2018/9.pdf

9. Hasselsteen L., Lindhard S.M., Kanafani K. Resource management at modern construction sites: Bridging the gap between scientific knowledge and industry practice and needs. *Journal of Environmental Management*, 2024, 366, 121835. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2024.121835>.

10. Бурмака М.М., Бурмака Т.М. Управління розвитком підприємства на прикладі підприємств будівельної галузі: монографія. Харків: ХНАДУ, 2011. 204 с.

11. Шандрик В.І. Цифрова трансформація будівельної галузі в Україні: публічно-управлінський контекст. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. №1. <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.1.8>. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/2834/2870>

12. Долгова Л.І. Застосування адаптивних організаційних структур в сучасному підприємстві. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8747>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.3.77

13. Цигенко А.Ю. Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств: дис. ... д-ра філософі: 051 Економіка. Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2023. 290 с.

14. Солоненко Ю., Куца Я. оптимізація організаційної структури управління підприємством. *Фінансовий простір*. 2021. №4(44). С. 136-145. [https://doi.org/10.18371/fp.4\(44\).2021.136145](https://doi.org/10.18371/fp.4(44).2021.136145)

15. Перезовова І.В., Гонтар Л.В. Етапи та інструменти впровадження реінжинірингу бізнес-процесів підприємств оптової торгівлі в умовах кризових явищ. *Ефективна економіка*, 2024, №6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.21>

16. Чуприна Ю.А., Бінд В.Є., Кучеренко О.І., Чуприна Х.М., Горбач М.В., Петруха С.В. Вартісно-інжинірингові компоненти попередження економічних деструкцій в діяльності учасників проектів будівельного девелопменту. *Управління розвитком складних систем*. 2021. №45. С. 119-130.

17. Mansour H., Aminudin E., Mansour T., Abidin N., Lou E. Resource-Based View in Construction Project Management Research: A Meta-Analysis. *IOP Conference Series*:

Earth and Environmental Science. 2022. 1067. 012057. DOI: 10.1088/1755-1315/1067/1/012057.

18. Vararean-Cochisa D., Crisan E. The digital transformation of the construction industry: a review. *IIM Ranchi Journal of Management Studies*. 2024. 4. DOI: 10.1108/IRJMS-04-2024-0035

19. Чуприна Ю.А., Болебрух О.С., Ровенський А.С., Деркач А.С., Гуляєв Д.А. Аналіз систем прийняття економіко-управлінських рішень бізнес-портфеля підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. № 1. С. 64-72

20. Wahdaniah, Suciant R., Ambalele E., Tellu A. Human Resource Management Transformation in the Digital Age: Recent Trends and Implications. *International Journal of Applied Research and Sustainable Sciences*. 2023. 1. 239-258. DOI: 10.59890/ijarss.v1i3.902.

Taras YAKYMCHUK

Theoretical approaches to the economic structurization of a construction enterprise

The economic structurization of a construction enterprise is a fundamental process that determines its operational efficiency, stability, and ability to adapt within a changing market environment. It encompasses the formation of a rational organizational and functional model, the optimization of the resource base, financial flows, and management processes. In its classical interpretation, structurization is viewed as the organization of all economic elements of an enterprise in accordance with the principles of efficiency and sustainable development. Under modern conditions, this process acquires a dynamic nature, taking into account digitalization, management automation, and the need for rapid response to external challenges.

A construction enterprise functions as a complex system in which economic structurization ensures the coordination between production, financial, personnel, and technological subsystems. Its key aspects include resource-based, financial, organizational, and institutional approaches. The resource-based approach focuses on the optimal utilization of material, labor, and financial resources. The financial aspect relates to modeling capital flows, managing investments, and selecting effective sources of financing. The organizational approach defines the management structure, interaction between departments, coordination mechanisms, and the distribution of functions. The institutional approach considers the influence of legislation, industry standards, and state regulation on the economic structure of the enterprise.

Modern economic structurization is oriented toward digital transformation, integrating information technologies, artificial intelligence, BIM, and ERP systems into management processes. This integration allows for greater precision in planning, control, and forecasting. Of particular importance is the enterprise's financial model, which combines internal and external resources, forming a balanced system for project support. Effective structurization contributes to improved labor productivity, reduced costs, and strengthened market competitiveness.

Thus, theoretical approaches to the economic structurization of construction enterprises are based on a synthesis of classical economic principles and modern digital solutions aimed at ensuring sustainable development, management efficiency, and adaptability to economic change.

Keywords: *economic structurization, construction enterprise, financial model, resources, organizational structure, management, digitalization, efficiency.*